

UN MARC LEGISLATIU DE SERVEIS SOCIALS

INTRODUCCIÓ

Per a l'elaboració d'aquest treball, s'ha fet una anàlisi sobre l'evolució de la legislació dels serveis socials durant l'etapa democràtica i, especialment, sobre la situació actual generada a partir de les noves lleis que introdueixen canvis substantius. Així mateix, s'ha tingut en compte el context de canvi en que s'ha produït, ja que té un abast internacional, estatal i autonòmic. En el cas d'Espanya aquests canvis, generats a partir dels debats mantinguts des de finals del segle passat, es comencen a materialitzar a partir de 2006 amb l'aprovació de la Reforma dels Estatuts d'Autonomia (Comunitat Valenciana, Catalunya, Illes Balears, Andalusia, Aragó i Castella i Lleó) que es refereixen al drets relacionats amb els serveis socials i la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de Dependència (LAPAD) que estableix bàsicament serveis i prestacions de serveis socials per al col·lectiu a qui s'adreça la norma. A nivell autonòmic, els canvis es concreten a les noves lleis de serveis socials (Navarra, Cantabria, Catalunya, Galícia, País Basc, Illes Balears, Aragó i La Rioja), anomenades de segona generació (veure taula 1).

En el cas de Catalunya, les innovacions les aporten l'Estatut d'Autonomia, la Llei de serveis socials, la Llei de prestacions socials de caràcter econòmic i la LAPAD que tot i ser una llei estatal impacta en els serveis socials autonòmics (veure gràfic 1). Tanmateix, altres lleis estatals i autonòmiques afecten als serveis socials i cal tenir-les en compte, p.e. en l'àmbit de la infància, l'estrangeria, el gènere, ingressos mínims, etc. (veure annex 1 sobre normativa bàsica)

Un cop recopilada la normativa, es va treballar en la identificació les principals novetats de la nova legislació i es va debatre sobre les tendències que assenyalaven. Finalment, es va reflexionar sobre les repercussions que podia tenir la normativa estudiada en el model de serveis socials i en les pròpies tasques dels professionals dels serveis socials bàsics.

Com a principals novetats i tendències de la nova normativa es varen detectar els següents:

- **Drets**
 - o Establiment del dret subjectiu d'accés a les prestacions garantides
 - o Ampliació i concreció dels drets i deures dels usuaris
 - o Concreció dels drets i deures dels professionals

- **Responsabilitats**
 - o No s'estableix una assignació clara de les competències/responsabilitats públiques
 - o No s'exigeixen les obligacions familiars a efectes econòmics

- **Principis rectors**
 - o Remarca els d'igualtat i universalitat, així com els relacionats amb l'autonomia de la persona (personalització de l'atenció, dret d'escollir, etc.)

- **Prestacions**
 - o Estableix la cartera de serveis socials, on es concreten les característiques dels serveis, prestacions econòmiques i tecnològiques, s'estableixen els requisits d'accés i el tipus de dret d'accés.

- **Sistema de serveis socials**
 - o Es diferencia el sistema de serveis socials general del Sistema Públic de Serveis Socials, que s'estructura en forma de Xarxa Pública d'Atenció Social.
 - o Es manté el sistema mixt (públic privat) de provisió de serveis, però el sector públic es reserva la gestió directa de determinats serveis i prestacions estratègics.
 - o Es manté l'estructuració funcional en dos nivells (serveis socials bàsics i serveis socials especialitzats)
 - o S'avança en l'estructuració territorial (àrea bàsica i l'àmbit territorial de prestació dels serveis socials especialitzats, sense acabar de concretar. Al 2010 ha d'establir un pla específic de relació i suport mutu entre les àrees bàsiques de serveis socials i les àrees de salut en els àmbits funcional i organitzatiu i els mitjans materials.

- **Participació**
 - o Es manté la participació representativa i inclou processos de participació. El professional tenen ret a participar

- **Finançament**
 - o Prestacions garantides: crèdit ampliable
 - o Prestacions gratuïtes i de copagament (de l'usuari; no familiars)
 - o Concreta finançament dels SSB

- **Dependència**
 - o Les prestacions s'haurien d'incloure en les xarxes de serveis socials, segons la LAPAD
 - o En canvi la LSS parla Sistema Català d'Autonomia i Atenció a la Dependència i Agència de gestió de les polítiques públiques del Sistema Català d'Autonomia i Atenció a la Dependència

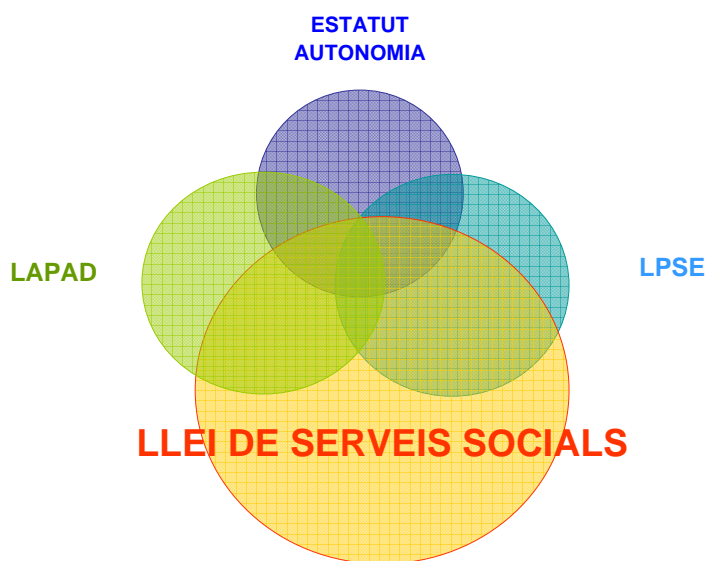
A partir d'aquestes constatacions, es varen tractar els punts més importants de cada Llei, especialment la LSS i la LAPAD, i es varem formular qüestions i propostes que es recullen en els punts següents.

Quadre 1. Cronologia del desenvolupament normatiu dels serveis socials

Normativa	1970				1980									1990									2000 ▼													
	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Normes bàsiques	CE																																			
	EA																																			
Beneficència	[Green bars indicating presence from 1970 to 1990]																																			
Lleis serveis socials	[Yellow bars indicating presence from 1980 to 2000]																																			
Rendes mínimes inserció	[Dark blue bars indicating presence in 1980, 1990, and 2000]																																			
Pensionades no contributives	[Orange bar indicating presence in 1990]																																			
LAPAD	[Orange bar indicating presence in 2000]																																			
Etapes Serveis socials	Gestació				Configuració									Consolidació									Reforma													
ESTAT BENESTAR SOCIAL	Desenvolupament de l'Estat de Benestar Social Espanyol <ul style="list-style-type: none"> • Proses d'universalització (Educació, Sanitat, Seguretat Social) • Politització de las polítiques socials (Pactes de la Moncloa, Pacte Toledo,...) • Proses descentralització (Protagonisme CCAA) • Procés selectiu però creixent de privatització (G. Rodríguez Cabrero) 																																			

Font: Vilà, A., 2009, b

Gràfic 1. Els serveis socials a Catalunya nova legislació 2006-2007

Font: Vilà, A., 2009, b

1. LA LLEI DE SERVEIS SOCIALS (LSS, 2007)

1.1. Principals aspectes tractats

➤ Principis

La LSS estableix els principis següents

Universalitat, igualtat, responsabilitat pública, solidaritat, participació cívica, globalitat, subsidiarietat, prevenció, dimensió comunitària, cohesió social, normalització, coordinació, atenció personalitzada, atenció integral, respecte drets de la persona, foment de l'autonomia personal, qualitat, economia, eficiència, eficàcia, continuïtat serveis.

➤ Finalitat dels SS

Assegurar el dret de les persones a viure dignament durant totes les etapes de la vida mitjançant la cobertura de les necessitats bàsiques, en el marc de la justícia social i el benestar de les persones.

Té com objectiu la prevenció de situacions de risc, compensació dels dèficits de suport social i econòmic de situacions de vulnerabilitat i dependència i promoció d'actitud i capacitats de les persones

➤ Titulars del dret

Els serveis socials s'ofereixen a tota la població i tenen com a destinataris les persones que necessiten informació, valoració, diagnòstic, orientació, suport, intervenció i assessorament individual, familiar o comunitari per a fer front a situacions de necessitat personal bàsica, de manca de cohesió social o familiar o de desigualtat i per a prevenir-les.

Tenen dret d'accedir al sistema de SS els ciutadans dels estats membres de la UE empadronats en un municipi de Catalunya i els ciutadans d'altres estats residents. En qualsevol situació administrativa tenen dret a les prestacions socials bàsiques (orientació, informació, urgències socials).

➤ Drets

El dret d'accés als serveis i prestacions pot ser com a dret subjectiu, de concurrència o d'urgència. Els serveis i prestacions garantits són un dret subjectiu i el sol·licitant té dret a rebre'ls si compleix els requisits exigits i si no se li reconeix pot exercir accions administratives si jurisdiccionals.

Pel que fa als drets dels destinataris i agents que intervenen en serveis socials la LSS es regulen els drets de les destinataris i usuaris (veure quadres 2 al 6).

➤ Cartera de serveis

La cartera de serveis es va establir mitjançant Decret 151/2008, de 29 de juliol, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2008- 2009 (encara no se'n ha aprovat el de 2010). És l'instrument que determina el conjunt de prestacions (serveis, econòmiques i tecnològiques), que defineix cada tipus de prestació, la població a que què va destinada, l'establiment o l'equip professional que l'ha de gestionar, els perfils i les ràtios dels professionals de l'equip, i els estàndards de qualitat. En tots els casos ha de garantir l'accés a les prestacions amb el suport de l'Administració, tenint en compte criteris de progressivitat en la renda dels usuaris.

La cartera de serveis socials bàsics és la següent:

- Servei bàsic d'atenció social
- Servei d'atenció domiciliària (SAD)
 - Serveis d'ajuda a domicili
 - Servei de les tecnologies de suport i cura (teleassistència i telealarma)
- Serveis residencials d'estada limitada
 - Acol·liment residencial d'urgència
 - Residència temporal per a persones en situació de marginació
- Servei de menjador social
- Servei d'assessorament tècnic d'atenció social
- Servei d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents
- Servei de centre obert

La cartera específica, així mateix, els serveis socials especialitzats (encara per col·lectius) i les prestacions econòmiques i tecnològiques (veure quadres 7 i 8)

➤ Finançament

Les fons de finançament que preveu la LSS són: Pressupostos de la Generalitat, de l'Estat, dels ajuntaments i d'altres ens locals, herències intestades, obres socials de les caixes d'estalvi, aportacions entitats privades i dels usuaris (veure quadre 9).

Les obligacions de les Administracions públiques segons la LSS consisteixen en garantir l'accés universal als serveis socials bàsics; tendir a la gratuïtat dels serveis socials bàsics, però de moment copagament SAD i teleassistència; garantir l'accés universal a les prestacions de serveis garantides; finançament del mòdul social de les prestacions garantides; garantir nivell de finançament proporcional a la demanda i adequat per a prevenir les necessitats futures i l'Administració de la Generalitat ha de fixar l'import del mòdul social, la participació de l'usuari en el cost dels serveis.

Pel que fa als SSB la LSS estableix el sistema de finançament es retorna en part al sistema al sistema dels "2/3", ja que l'Administració de la Generalitat s'ha de fer càrrec com a mínim del 66 % dels equips de serveis socials, programes, projectes, servei d'ajuda a domicili i teleassistència (mitjançant convenis quadriennals) i l'entitat local competent de la resta d'aquests conceptes i del 100 % de les despeses derivades de la infraestructura; locals; material; manteniment del sistema d'informació; suport administratiu i de les prestacions econòmiques d'urgència social.

Pel que fa a les aportacions per la cobertura dels costos de les prestacions en general s'ha de fixar un cost de referència i el mòdul social (cost dels serveis d'atenció personal, educativa i social) que són sempre a càrrec de l'Administració i si el servei no és gratuït el copagament de l'usuari. També preveu la LSS la possibilitat que l'usuari participi en el cost de les prestacions substitutòries de la llar (alimentació, allotjament, etc.). En cas que la persona no pogués fer-se càrrec del pagament que li correspon l'Administració establirà les bonificacions corresponents per tal que cap persona quedi sense servei per manca de recursos econòmics

➤ **Altres aspectes**

També es varen tractar altres aspectes de la LSS, com la qualitat, les infraccions i sancions, l'ajustament d'aquesta llei amb la LAPAD, etc. El tema de les infraccions i sancions i la manca d'uniformitat amb el que havia establert la LAPAP comporta problemes d'interpretació de la norma aplicable i genera inseguretats jurídiques en un tema tant sensible i relacionat amb els drets.

Quadres 2. Drets dels destinataris de serveis socials a la LSS

DRETS DELS DESTINATARIS DELS SERVEIS SOCIALS
<ul style="list-style-type: none">• Respecte a la dignitat• Respecte dels drets i llibertats fonamentals• No ser discriminat• Rebre informació suficient i entenedora• Rebre per escrit en llenguatge entenedor la valoració de la seva situació• Disposar d'un pla d'atenció social individual o familiar• Decidir si vol rebre un servei social i a triar el tipus de mesures o recursos entre les que li siguin presentades• Escollir el centre proveïdor del servei de la XSSAP, d'acord amb naturalesa servei, disponibilitat i valoració professional de referència• Rebre informació prèvia a qualsevol intervenció que l'afecti i que pugui donar la seu consentiment• Accedir al seu expedient individual, en tot el que no vulneri el dret de tercers• Rebre serveis de qualitat• Rebre atenció urgent en situacions que no puguin esperar el torn ordinari• Tenir assignat un professional de referència• Renunciar a les prestacions i els serveis concedits• Presentar suggeriments i obtenir informació, presentar queixes i reclamacions i rebre contesta• Comunicar-se amb els professionals dels serveis socials• Disposar dels ajuts i suport necessaris per a la comprensió de la informació <p>► Pels infants i adolescents en situació de risc: la protecció i exercici dels drets es farà en l'àmbit dels serveis d'infància</p>

Font: LSS

Quadre 3. Drets dels usuaris de serveis socials

DRETS DELS USUARIS SERVEIS RESIDENCIALS I DIÛRNS
<ul style="list-style-type: none">• L'exercici de la llibertat individual per a d'ingrés, la permanència i la sortida• Conèixer el reglament intern del servei• Atenció personalitzada• Accedir a l'atenció social, sanitària, farmacèutica, psicològica, educativa i cultural• Comunicar i rebre lliurement informació• Secret de les seves comunicacions• La intimitat i privacitat en les accions de la vida quotidiana• Considerar com a domicili l'establiment residencial• Participar en la presa de decisions que l'afectin• L'accés a un sistema intern de recepció, seguiment i resolució de suggeriments i queixes• Mantenir objectes personals significatius• Respecte al lliure exercici dels seus drets polítics• La pràctica religiosa• Obtenir facilitats per a l'exercici de voluntats anticipades• La continuïtat de la prestació dels serveis• No ser sotmès a cap tipus d'immobilització o restricció• Conèixer el cost del servei <p>► Els infants i adolescents: seran informat sobre els seus drets i deures de forma entenedora i adequada a la seva edat i capacitat</p>

Font: LSS

Quadre 4. Deures dels destinataris de serveis socials

DEURES EN RELACIÓ ALS SERVEIS SOCIALS
LSS
<ul style="list-style-type: none">• Facilitar les dades personals i familiars i els documents• Complir els acords en relació a la prestació concedida i seguir el pla d'atenció social• Comunicar els canvis que es produeixin en la situació personal i familiar• Destinar la prestació a la seva finalitat• Retornar els diners rebuts indegudament• Comparèixer davant l'Administració a requeriment de l'òrgan corresponent• Observar una conducta basada en el respecte mutu, la tolerància i la col·laboració per tal de facilitar la convivència• Respectar la dignitat i els drets del personal• Atendre les indicacions del personal i de comparèixer a les entrevistes a què sigui convocada• Utilitzar amb responsabilitat i tenir cura de les instal·lacions del centre• Complir les normes i el procediments per a l'ús i gaudi de les prestacions• Contribuir al cost del finançament del servei, si així ho estableix la normativa <p>► Infants i adolescents i els seus pares, mares i tutors legals: tindran els deures que estableixi la legislació vigent</p>

Font: LSS

Quadre 5. Drets dels professionals

DRETS DELS PROFESSIONALS		
Obligacions de les administracions responsables del SPSS en relació a l'organització dels recursos humans	Característiques del personal	El personal del SPSS ha de ser suficient, amb formació, titulació, coneixements, estabilitat laboral, capacitat, reconeixements social i laboral i amb les aptituds que calguin per garantir l'eficiència i l'eficàcia en la prestació dels serveis socials. L'organització del SPSS ha de garantir la disponibilitat i l'adscripció del personal professional estable, homologat laboralment i necessari per una atenció de qualitat en funció de la població, característiques geogràfiques i necessitats específiques que s'hagin d'atendre
	Professional de referència	L'organització ha de seguir un criteri interdisciplinari per oferir una atenció integrada i per garantir l'assignació d'un professional de referència a cada usuari o unitat de convivència
	Seguiment de la intervenció	Garantir la intervenció professional per fer el seguiment de l'evolució de la situació objecte de l'atenció social
	Protecció identitat	L'administració gestora competent pot adoptar mesures destinades a protegir la identitat i altres circumstàncies personals si cal per a complir les funcions encomanades i per a prestar correctament el servei
	Prevenció i atenció per factors psicològics	Les administracions competents han d'adoptar mesures de prevenció i atenció davant de situacions provocades per factors psicològics que afectin l'estat emocional, cognitiu, fisiològic i de comportament dels professionals
	Integració en equips, suport i mitjans	Els professionals s'han d'integrar en equips tècnics bàsics i especialitzats i han de tenir el suport administratiu i els mitjans materials necessaris i les condicions laborals adequades per complir amb eficàcia la tasca professional
Drets i funcions dels professionals de serveis socials	Atenció, respecte i suport	Gaudir de l'atenció, el respecte i el suport a la seva participació necessaris per assegurar-ne la presència en la definició dels serveis socials
	Valoracions vinculants	Les valoracions del personal professional són vinculants pel que fa a l'assignació de recursos públics disponibles, segons s'estableixi per reglament
	Mobilitat interadministrativa	El personal funcionari i laboral al servei de les administracions té dret a la mobilitat interadministrativa per ocupar llocs de treball, conservant els drets adquirits, sens perjudici de percebre les retribucions específiques del lloc de treball que ocupin
	Ser tractats amb respecte i correcció	Dret a que els responsables dels serveis, els altres professionals i els usuaris i acompanyants els tractin amb respecte i correcció. Per això, s'ha d'establir els deures corresponents i aplicar, si escau, el procediment sancionador
	Participació	Els professionals han de formar part dels òrgans de participació d'acord amb la normativa i participar en els processos d'avaluació periòdica dels serveis
	Supervisió, suport tècnics i formació	Garantir als professionals la supervisió, el suport tècnic i la formació permanent que els permeti donar una resposta adequada

Font: Vilà, A., 2009, a

Quadre 6. Deures dels professionals

DEURES		
Generals	<ul style="list-style-type: none"> • Formar-se i capacitar-me • Treballar amb criteri interdisciplinari • Fer el seguiment de la situació personal i/o familiar • Participar en la supervisió i formació permanent • Prendre part, quan li pertoqui, en els òrgans de participació • Intervenir en els processos d'avaluació periòdica dels serveis • Complir amb eficàcia i eficiència la tasca professional 	
En relació als usuaris	Garantir als usuaris els drets i llibertats fonamentals i facilitar-ne l'exercici	Respectar a la dignitat, la igualtat en l'accés, a la intimitat, la confidencialitat en la recollida i tractament de les dades, no discriminar per cap motiu, respectar els drets polítics i la pràctica religiosa, no sotmetre a cap tipus d'immobilització o restricció, excepte els casos previstos a la legislació vigent
	Respectar l'autonomia i capacitat de decidir dels usuaris	Presentar a l'usuari els recursos possibles i adequats per tal que decideixi i esculli el centre proveïdor, facilitar l'exercici de les voluntats anticipades, respectar la decisió d'ingrés en un centre o servei, la permanència i la sortida, així com i la renúncia a les prestacions i els serveis concedits
	Facilitar informació suficient, entenedora i accessible	Sobre la valoració de l'usuari, facilitar-li l'accés a l'expedient en les condicions establertes, gestionar els ajusts i suport necessaris, si cal, per tal que l'usuari compregui la informació
	Promoure i facilitar que els usuaris exerceixin el drets a participar en la presa de decisions que els afectin	
	Professional de referència	Si exerceix aquesta funció ha de vetllar per la coherència, la coordinació amb els altres sistemes de benestar i la globalitat del procés d'atenció
	Donar una atenció personalitzada	
	Complir els deures relatius a la deontologia professional	

Font: Vilà, A., 2009, a

Quadre 7. Prestacions econòmiques

PRESTACIONS ECONÒMIQUES
Prestacions econòmiques de dret subjectiu
<ul style="list-style-type: none">• Prestació per a joves extutelats/ades• Pensió no contributiva per jubilació• Pensió no contributiva per invalidesa• Prestació complementària per a pensionistes de la modalitat no contributiva, per invalidesa o jubilació• Ajuts assistencials de protecció a cònjuges supervivents• Prestació per al manteniment de les despeses de la llar per a determinats col·lectius• Prestació per a l'acolliment d'una persona menor d'edat tutelada per la Generalitat• Prestació econòmica de caràcter universal per infant a càrrec• Prestació econòmica de caràcter universal per part, adopció o acolliment múltiple• Prestació econòmica vinculada al servei per a persones en situació de dependència• Prestació econòmica d'assistència personal per a persones amb dependència<ul style="list-style-type: none">◦ Prestació econòmica d'assistència personal per a persones amb dependència, acompanyament a activitats laborals o educatives◦ Prestació econòmica d'assistència personal per a persones amb dependència, de suport personal i integració laboral o educativa• Prestació econòmica per a cures en l'entorn familiar i suport als cuidadors/es no professionals• Renda mínima d'inserció (RMI)• Prestació per atendre les necessitats bàsiques• Prestacions derivades de la Llei d'integració social del minusvàlid (LISMI)• Pensions assistencials del Fons d'Assistència Social (FAS)
Prestacions econòmiques de dret de concurrència
<ul style="list-style-type: none">• Prestacions econòmiques de caràcter social per a treballadors/es del mar• Ajut per part, adopció o acolliment múltiple, sotmès al nivell d'ingressos de la unitat familiar• Ajut per adopció internacional
Prestacions econòmiques d'urgència social

Font: Decret 151/2008, de 29 de juliol

Quadre 8. Prestacions tecnològiques

PRESTACIONS TECNOLÒGIQUES
<ul style="list-style-type: none">• Ajudes tècniques dependents del sistema de serveis socials<ul style="list-style-type: none">• Ajudes per a la mobilitat i el transport• Ajudes per a l'autonomia personal i la comunicació• Altres prestacions de suport a l'accessibilitat i de supressió de barreres dependents del sistema de serveis socials<ul style="list-style-type: none">• Ajudes per a la supressió de barreres arquitectòniques i de barreres en la comunicació• Ajudes per a l'adaptació d'habitatges per a persones amb discapacitat

Font: Decret 151/2008, de 29 de juliol

Quadre 9. Fonts de finançament

FONTS DE FINANÇAMENT	
Pressupostos de la Generalitat	
Pressupostos de l'Estat	Aportacions finalistes de serveis socials
Pressupostos dels ajuntaments	
Pressupostos d'altres ens locals	
Herències intestades	Si correspon heretar a la Generalitat
Obres socials de les caixes d'estalvi	
Aportacions entitats privades	
Usuaris	En els termes que estableix la LSS

Font: LSS

1.2. Reflexions i preguntes :

- Es parla de dret universal de serveis socials, tenim la percepció que la Llei no va acompanyada d'un desplegament posterior amb el suficient finançament i els recursos necessaris per portar-la a terme. (*Titulo V, Art. 59,60,61,62,63*)
- **Es aquesta la nostra realitat? aquesta Llei va dotada de finançament suficient? Es pot arribar a la pràctica real d'aquesta universalitat? Què manca per arribar a aquest drets?**
- No es deixen clares les limitacions de competències i recursos entre l'administració local i l'autonòmica. Es donen competències als municipis però sense pautes i sense finançament
- La llei es universal, però se li dona una certa discrecionalitat en la seva aplicació als municipis. A les zones rurals, per exemple, els SSB estan molt lligats als càrrecs electes, i això fa que en alguns casos la intervenció tècnica resti interferida. **Com fer els SSB més independents?**
- La Llei parla d'uns serveis bàsics i d'una cartera de serveis, actualment cada municipi estableix les seves prioritats i pot ser que un ciutadà pot rebre prestacions diferents segons a quin municipi es trobi. **Aquest fet la Llei de SS el contempla, donar respostes correctores? és legítim?**
- Necessitat per part dels professionals d'una unificació de criteris d'atenció en quan a empadronament en els municipis. **Per què hi ha tanta dispersió de criteri entre els municipis? Realment quin es el criteri d'atenció en relació a la domiciliabilitat? Que criteris ha de prioritzar-se en casos de persones sense domicili fixa? I en cas de persones sense sostre?**
- La universalització dels SSB permet que arribi a fer una demanda qualsevol ciutadà. Aquest fet i l'actual crisi econòmica, fa aparèixer un altre perfil d'usuaris, que no compleixen els requisits addicionals a les prestacions. A part d'un augment de la tipologia de població que ja acostumava a necessitar els SSB, s'ha produït l'arribada d'un població de classe mitjana, amb necessitats i demandes. **Aquesta nova Llei preveia realment la incorporació d'aquest nou perfil de població i l'augment de les demandes?**

- Drets exigibles i drets subjectius. Serveis Socials esdevé un dret universal, subjectiu i exigible. Aquest dret és molt clar en relació a l'atenció, orientació i assessorament. **Aquest dret es refereix també a la utilització dels serveis socials especialitzats?**
- En relació a l'accés es parla de que poden accedir totes les persones en situació de necessitat però **inclou a tots els ciutadans o només als autòctons i comunitaris? Un ciutadà extra comunitari, un ciutadà sense la tramitació administrativa dels papers pot accedir al dret de prestacions o solament al dret d'orientació i atenció?**
- La Llei parla del dret a rebre serveis de qualitat (*Titulo VIII, Art. 82,83,84,85*), actualment la majoria dels SSB estan funcionant amb un nombre insuficient de professionals, amb unes infraestructures deficientes, amb una manca de criteris i protocols homogeneïtzats, amb una formació mínima, amb una pluralitat de problemàtiques i amb una gran població per atendre, etc ... **Qui i com s'ha de garantir aquest servei de qualitat?**
- El Dret Subjectiu fa que es delimiti el contingut de les prestacions i es crea la Cartera de Serveis , molt important per garantir la igualtat i homogeneïtat en els territoris però ... **qui garanteix que es compleixin les prestacions de la cartera de serveis?**
- En relació als recursos, la llei de SS parla del dret al usuari al serveis residencials i diürns, s'ha fet un gran esforç per augmentar les places en centres per persones en situació vulnerable (gent gran, menors en risc, persones amb trastorns mentals, persones amb patologies duals, amb problemes de toxicomanies, dones maltractades, discapacitats, etc...) S'ha aconseguit obtenir places d'urgència a una residència para persones grans, a un centre infantil-juvenil per menors, a una casa d'acollida per dones maltractades...**però per què encara no es considera prioritari el servei d'urgència residencial per a les persones amb problemes de salut mental(solament es dona en cas de crisis e ingressos involuntaris) i amb discapacitat psíquica en situació de gran vulnerabilitat i risc.**
- **Amb una cartera de serveis tan ampla es pot arribar a convertir el treball social exclusivament en una tramitació de serveis i que resti fora la intervenció psicoeducativosocial ? ... jo tinc dret a aquest servei ...no m'expliqui res més...**

- **La Llei fomenta un model social de gestió de serveis ...S'han de gestionar la tramitació i control de tots aquests serveis des de SSB? La tramitació ha de ser funció del/es treballadors/es socials o hauria de fer-se des de un altre funció, un auxiliar-tramitador de SSB. Es pot arribar a convertir als SSB en expenedories de serveis i convertir als treballadors socials en expenedors ? Qui i com s'ha de garantir que això no es produeixi?**
- **Garanteix la Llei un model de SSB on es garanteixi un model d'intervenció psicoeducativosocial?**
- **La Llei parla del treball transversal però no el garanteix en cap moment. La Llei parla que l'organització ha de seguir un criteri interdisciplinar (*Capítol IV, Art. 43*), per oferir una atenció integrada, **es pot parlar d'interdisciplinarietat quan no es contempla un equip interdisciplinar complert? Quan no es garanteix la presència d'un nombre d'educadors/es ni de treballador/es socials adequat? Quan les figures d'altres rols professionals com la del psicòleg/a i la del jurista no estan integrades completament en els equips...?****
- **La Llei parla també que l'organització ha de garantir la disponibilitat i l'adscripció del personal professional estable i necessari per una atenció de qualitat, **qui garanteix que això es doni?****
- **Actualment el nombre de professionals no es l'adequat, no es respecten les ràtios i la majoria dels professionals estan amb contractes d'interinantsges i amb contractes precaris. La tendència cap a l'externalització es evident amb el que comporta de dificultat d'integració als equips i a nivell laboral unes condicions diferents i en prepari. S'ha de demanar a la Llei la garantia del que predica. **Qui garanteix que es compleixin unes ràtios amb contractes estables i dignes ?****
- **Les càrregues de cada treballador són molt elevades, que van molt més enllà de les ràtios que estableix la nova llei. **Es poden demanar responsabilitats a l'administració pel incompliment?****
- **Quines obligacions i responsabilitats té el professional? Què vol dir ser referent d'un cas i quines conseqüències té? Per què la llei indica que "habitualment ha de ser un treballador social" el referent quan els equips estan formats per altres figures professionals? Cap a quin model ens indiquen aquestes referències? (*Capítol II, article 26*)**

- Quan se li assigna un cas a un professional i no el pot atendre perquè està en llista d'espera, per el gran nombre de casos obertes que te, fet que no contempla la llei, **quines són les responsabilitats i a quin marc ens podem acollir?**
- **Quines responsabilitats civils tenen els professionals? Com ens avala la organització?**
- **Tenim competències per demanar a altres organismes informació sobre els casos que estem intervenim?**
- Entre els drets del destinatari dels SS apareix que ha de rebre informació prèvia a qualsevol intervenció que l'afecti i que pugui donar el seu consentiment, que pugui accedir al seu expedient individual, aquest drets estan relacionats amb el tema de la confidencialitat de dades. **La Llei de SS regula aquests aspectes que tenen relació amb la confidencialitat de dades? (Títol I, capt.I, articles 13)**
- La llei recull el dret del ciutadà a canviar de professional, **en quines circumstàncies i requisits es pot produir el canvi de professionals?**
- **Quan patim alguna agressió, una denuncia d'un usuari, fins a quin punt la nostra institució ens empara?**
- **Son o hem de ser autoritats ?**
- **Hem d'atendre a persones que pel seu trastorn de salut mental poden resultar perilloses i inclús el servei del CSMA es nega a atendre'l per aquest motiu? Fins a quin punt hem d'intervenir amb persones on la patologia mental esdevé clarament un límit per a la seva promoció social i personal (sobre tot a municipis on no existeix la figura del psicòleg a atenció primària)?**
- **A la llei de SS es descriuen deures per l'usuari, l'usuari es informat dels seus drets i dels seus deures? que conseqüències tenen l'incompliment d'aquests deures? Qui ha de tramitar la gestió administrativa d'aquests incompliments?**

- L'atenció que es fa al ciutadà té a veure no només amb la Llei de Serveis Socials si no també amb altres Lleis, com per exemple, la llei d'estrangeria, la de Protecció de dades, la Llei de violència contra les dones, etc.. Això produeix una complexitat en la intervenció i una necessitat per part dels professionals de conèixer les lleis? **Aquest nou model de SS proporciona una anàlisi dels SS interrelacionant totes les noves Lleis? El nou model de SS contempla aquesta complexitat? Informa i proporciona formació i reciclatge continuat sobre les Lleis i els nous canvis i les repercussions en els SSB? . Els professionals estem preparats per aquesta complexitat, tenim les eines suficients?**

- La ètica i el codi bioètic son imprescindibles en la nostre feina, les organitzacions tenen la obligació segons la Llei de Serveis Socials, d'establir mecanismes de control i d'aplicació del codi bioètic (*Art, 84,86*) **Com es regula això? Es contempla en la Llei els Comitès ètics? Es preveu el desenvolupament dels comitès ètics en els equips de SSB? Ja estan funcionant? Els professionals tenim accés aquesta informació? Com es regula la participació dels professionals en els comitès ètics?**

- Moltes vegades la complexitat del SSB, el fet de treballar amb persones i amb els seus processos de canvi, el fet de treballar amb els subjectes tant en 'l'àmbit de lo privat com en l'àmbit de lo públic, fa que no sigui tant fàcil la incorporació de totes les noves normatives i en moltes ocasions es devenen dilemes ètics, que fan reflexionar i qüestionar als professionals sobre la seva feina. **La noves Lleis, el nou model de SSB preveuen aquests dilemes ètics? On està present la ètica en el nou model de SSB? Que mecanismes es proporciona per treballar sobre els dilemes ètics? Quan ens troben davant d'un dilema ètic, quins instruments tenen els professionals i els equips de SSB per resoldre'ls?**

- La Llei recull la obligatorietat d'acollir-nos els còdics deontològics professionals i el departament ha de promoure els valors i les bones pràctiques relatives a l'ètica en l'àmbit de SS, **Qui i com es garanteix això?**

- **Les exigències institucionals i de la ciutadania, la complexitat de la nostre intervenció, les condicions estructurals i organitzatives, etc. ens permet complir els còdigs ètics, ens permet treballar transmetent les bones pràctiques?**

- Tothom és responsable d'acollir-se al codi bioètic, inclús els polítics. **És lícit la instrumentalització dels serveis socials per part dels polítics?**
- **El model actual d'Atenció Primària és adequada per atendre les noves necessitats de la població**
- **Aquestes noves Lleis dibuixen un model en la intervenció dels equips de SSB on es tingui present el treball amb la polivalència i a la vegada l'especialització en problemàtiques i perfils de població?**
- **Tots aquests canvis legals cap a quin model ens porta?**
- **Existeixen altres models de SS? On? Quins son els seus eixos bàsics? Quins poden ser els aspectes que ens puguin orientar a millorar la nostra feina?**
- **Qui garanteix que es compleixin la Llei, els drets i els deures, la cartera de serveis...?**

2. LA LLEI DE PROMOCIÓ DE L'AUTONOMIA PERSONAL I ATENCIÓ A LES PERSONES EN SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA (LAPAD, 2006)

2.1. Principals aspectes tractats

➤ Principis

Els principis de la LAPD no són idèntics als de la LSS però molts coincideixen i tampoc s'observen contradiccions. Aquesta llei estableix els següents: universalitat, igualtat real, caràcter públic prestacions, participació, romandre a l'entorn, prevenció, rehabilitació, estímul social i mental, atenció integral i integrada, personalització de l'atenció, major grau d'autonomia possible, qualitat, sostenibilitat i accessibilitat, transversalitat de les polítiques, col·laboració serveis socials i sanitaris, participació de la iniciativa privada i del tercer sector, cooperació interadministrativa, integració de les prestacions a les xarxes de serveis socials, inclusió perspectiva de gènere i preferència atenció grans dependents.

➤ Objectiu

Està centrat en la regulació de les condicions bàsiques que garanteixin la igualtat en l'exercici del dret subjectiu de ciutadania a la promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, mitjançant la creació d'un Sistema per a l'Autonomia y Atenció a la dependència (SAAD) , amb la col·laboració i participació de totes les administracions públiques i la garantia de l'Administració General de l'Estat d'un contingut mínim comú de drets per a tots els ciutadans en qualsevol lloc del territori espanyol.

➤ Titulars

Els espanyols que es trobin en situació de dependència que resideixin en territori espanyol i haver-ho fet durant 5 anys, dels quals dos hauran de ser immediatament anteriors a la data de presentació de la sol·licitud. Els menors de 5 anys el període de residència s'exigeix a qui exerceixi la guarda i custòdia. Així mateix, estableix un règim específic pels menors de tres anys

Als estrangers, se'ls exigeixen els mateixos requisits, i es remet a la Llei 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social i als tractats i convenis establertes amb el país d'origen. S'ha de recordar que als estrangers per accedir als serveis i prestacions socials bàsics i específics han de ser residents. En tot cas, aquesta norma estableix que en qualsevol situació els estrangers tenen dret als serveis i prestacions socials bàsiques. Els ciutadans d'un Estat membre de la UE poden accedir a les prestacions del SAAD en les mateixes condicions que els espanyols.

➤ Drets

Ja s'ha comentat que la llei estableix un dret subjectiu de ciutadania d'accés als serveis i prestacions que regula, amb l'excepció notable de les ajudes econòmiques per a facilitar l'autonomia personal (ajudes tècniques, accessibilitat i adaptació de la llar, etc.), fet que resulta força incongruent en una llei que es diu de promoció de l'autonomia personal.

També estableix un llistat ampli de drets i obligacions que tampoc coincideix plenament amb el de la LSS (veure quadre 10)

➤ Catàleg de serveis

Aquesta norma estableix un catàleg de serveis y unes prestacions econòmiques. Legalment els serveis han de tenir prioritat, però a la pràctica són les prestacions econòmiques, especialment l'adreçada a la cura en l'entorn familiar i suport a cuidadors no formals, les concedides majoritàriament.

Les prestacions incloses en el catàleg són pràcticament les mateixes que ja estaven establertes des de serveis socials autonòmics, amb l'excepció dels centres de nit i la prestació econòmica d'assistent personal. (veure quadre 11).

➤ Organització

La LAPAD crea el Sistema per a l'Autonomia i Atenció a la Dependència (SAAD) que es configura com una xarxa d'utilització pública que integra de forma coordinada, centres i serveis, públics i privats (art. 6), si bé les prestacions que estableix la llei s'han d'integrar en les xarxes de serveis socials de les comunitats autònomes.

Per articular el sistema crea el Consell Territorial (CT) com a instrument de cooperació interadministrativa, que està constituït per la persona titular del Ministeri competent en la matèria, un representant, a nivell de consellers, de cadascuna de les CCAA, representants dels ministeris i poden participar –com així ha estat- també representants de l'Administració local. En el consell tenen majoria els representants de les CCAA. La llei atribueix al CT importants competències, que deixen de ser exclusives de les comunitats autònomes i, per tant, suposen una recentralització; entre les competències assignades es poden citar acordar Pla d'Acció Integral, determinar la intensitat de la protecció; establir les condicions i quantia de les prestacions, els criteris de participació del beneficiari, els barems de valoració, els criteris comuns d'actuació i avaluació del sistema, els mecanismes de coordinació per a les persones desplaçades i els aspectes relacionats amb la qualitat.

➤ Finançament

La LAPAD estableix que ha de ser suficient per a garantir el compliment de les obligacions corresponents a les Administracions Públiques competents i es determinarà anualment als pressupostos. L'Administració General de l'Estat (AGE) assumeix integrament el cost derivat del nivell mínim de protecció garantit i les comunitats autònomes del nivell acordat amb l'estat, formalitzat mitjançant convenis, i el nivell addicional que voluntàriament hagi establert; aquesta aportació autonòmica ha de ser almenys igual a la de l'AGE. Els beneficiaris participen en el finançament segons el tipus i cost del servei i la seva capacitat econòmica personal.

➤ Altres

També es varen tractar altres aspectes relacionats amb el Sistema d'informació (arts. 37 i 38), els òrgans consultiu i les infraccions i sancions

Quadres 10. Drets i obligacions de les persones en situació de dependència

DRETS	OBLIGACIONS
<ul style="list-style-type: none">• Accedir en condicions d'igualtat a les prestacions• Gaudir dels drets humans i les llibertats fonamentals• Respecte a la dignitat i la intimitat• Rebre en termes comprensibles i accessibles informació completa i continuada sobre la seva situació• Ser advertit sobre els procediments docents o de recerca que se li apliquin• Confidencialitat en la recollida i tractament de les dades• Participar en les polítiques, a títol individual o mitjançant associacions• Decidir, si te capacitat suficient, sobre la tutela de persona i bens per cas de pèrdua capacitat d'autogovern• Decidir lliurament d'ingrés en centre residencial• Exercici drets jurisdiccionals en internaments involuntaris• Exercici dels seus drets patrimonials• Iniciar accions administrativa i jurisdiccionals en defensa dels drets• Igualtat d'oportunitats, no discriminació i accessibilitat universal• No discriminació per raó d'orientació sexual	<ul style="list-style-type: none">• Subministrar la informació i dades per valorar la dependència• Comunicar les ajudes que rebin• Aplicar les prestacions econòmiques a la finalitat• Qualsevol altra prevista

Font: LAPAD

Quadre 11. Quadre comparatiu de las prestacions de los serveis socials autonòmics i les establertes per la LPAPAPD

PRESTACIONS		SERVEIS SOCIALS AUTONÒMICS	LPAPAPD
SERVEIS	NIVELL PRIMARI	<ul style="list-style-type: none"> Equipo basic: Informació, orientació, prevenció, diagnostic, intervenció individual i comunitària,... Servei d'assistència domiciliària: atenció personal, neteja de la llar... Servei de Teleassistència <p><u>Residencials</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Allotjament residencial per a urgències, marginació... 	<p><u>Catàleg de serveis</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Servei de prevenció de les situacions de dependència i de promoció de l'autonomia personal Servei de Teleassistència Servei d'ajuda a domicili <ul style="list-style-type: none"> Atenció a las necessitats de la llar Cura personals Servei de Centres de Dia i de Nit <ul style="list-style-type: none"> Centro de Dia per a gent gran Centro de Dia para menors de 65 anys Centro de Dia d'atenció especialitzada Centro de Nit Servei de Atenció Residencial <ul style="list-style-type: none"> Residencia de persones grans en situació de dependència Centro de atenció a persones en situació de dependència, segons els diferents tipus de discapacitat
	NIVELL ESPECIALITZAT	<p><u>Diürns</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Atenció precoç Llars i clubs Centres de dia: per a persones grans, d'atenció especialitzada per a persones amb discapacitat... <p><u>Residencials</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Habitatges tutelats, compartits... Acolliment familiar Residències: permanents i temporals 	
PRESTACIONS ECONÒMIQUES	PERIÒDIQUES	<ul style="list-style-type: none"> PNC invalidesa: complement ajuda tercera persona LISMI: subsidi mobilitat i compensació despeses del transport Complements autonòmics 	<ul style="list-style-type: none"> Vinculada al Servei Per a la cura en el entorno familiar y suport a cuidadors no formals D'assistència personal
	OCASIONALS	<ul style="list-style-type: none"> Para accés a Serveis: assistència domiciliària, atenció especialitzada Para supressió de barreres arquitectòniques i accessibilitat Para ajudes tècniques Ajudes relacionades con los cuidadores 	<p><u>Ajudes econòmiques</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Para facilitar la autonomia personal <ul style="list-style-type: none"> Ajudes tècniques i instruments Accessibilitat y adaptació de la llar

Font: Guillen, E. i Vilà, A., 2007.

2.2. Reflexions i preguntes :

- Aquesta llei era necessària i esperada però ha començat amb moltes deficiències, la més elemental la de la financiació.
- Les dificultats de coordinació entre l'equip de valoració extern als SSB i els propis equips de SSB, fan més difícil la feina dels professionals de SSB i això repercuteix en l'atenció al ciutadà. **Com es pot garantir la coordinació entre serveis i no produir-se aquesta enorme fragmentació i separació?**
- S'ha produït problemes amb els impresos del PIA, s'ha canviat 9 vegades i això ha retardat molt les valoracions. **Existeix un organisme que es responsabilitzi de establir criteris homogenis?**
- **Com evitar el llarg temps d'espera dels ciutadans des del inici de la seva demanda fins a la seva resolució i fins a rebre les prestacions a la que té dret? Aquest retard en el processament de valoració i adjudicació de prestació com es poden millorar? S'ha produït una manca de previsió i provisió de serveis?**
- Els Consells Territorials, segons la Llei tenen una gran responsabilitat en el desenvolupament de la llei al territori, han de fer el seguiment i garantir la participació ciutadana, però... **on estan aquests consells territorials? Tenim informació sobre això?**
- **Com introduir el tema del coopagament? Es un tema de decisió política?**
- Amb l'aplicació de la Llei de Dependència, detectem situacions de persones grans i de persones amb discapacitats que pateixen desatenció o explotació econòmica per part dels fills o cuidadors. Què fem si aquests no volen sortir de domicili o no volen denunciar als fills? **Quins mecanismes i autoritat tenen els SSB per gestionar aquests casos?**
- Actualment els equips de dependència es troben que les valoracions de grau, venen amb una valoració més mínima de la que els hi correspon. El coneixement i la informació que els professionals dels SSB tenen sobre el propi usuari i la seva situació es bàsica i actualitzada en tot moment. **Per què no es tenen en compte la valoració dels propis equips de SSB?**

- Les Lleis de LSS i la Llei LAPAD, estableixen els catàlegs de serveis i de prestacions, però actualment aquests serveis bàsics no es poden donar amb facilitat, per exemple el servei d'ajuda a domicili o la teleassistència estan triga molt en donar-se, **Qui i com es pot garantir que els ciutadans que tenen dret a aquests serveis puguin accedir sense problemes?**
- **La LAPAD estableix sancions per infraccions tipificades per aquesta Llei (Títol III, Art. 42, 43,44,45,46), Qui es el responsable de gestionar la comunicació de la infracció? Qui es el responsable de la tramitació de la sanció? Qui i com es comunica a l'usuari, família, treballador o centre prestador del servei, la infracció i la sanció? Qui responsabilitat i paper tenen els professionals dels equips de SSB?**

3. LA LLEI DE PRESTACIONS SOCIALS DE CARÀCTER ECONÒMIC I LA LLEI 10/1997, DE 3 DE JULIOL, DE LA RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ I DECRET LLEI 1/2010, DE 12 DE GENER, DE MODIFICACIÓ DE LA LLEI 10/1997, DE 3 DE JULIOL, DE LA RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ.

3.1. Llei de Prestacions socials de caràcter econòmic

3.1.1. Principals aspectes tractats

Aquesta llei va efectuar aportacions conceptuals importants que afecten als serveis socials en general, especialment relacions amb la definició de les necessitats, la seva valoració i la creació de l'Indicador de Renda de Sufficiència (IRS).

➤ Objecte

Són aportacions dineràries fetes per l'Administració de la Generalitat i els ens locals que tenen la finalitat d'atendre determinades situacions de necessitat en què es troben les persones que no disposen de recursos econòmics suficients per a afrontar-les i no estan en condicions d'aconseguir-los o rebre'ls d'altres fonts.

➤ Titulars

Poden ser titulars les persones residents legalment a Catalunya, persones que es troben en situació de necessitat i persones que necessitin l'atenció social urgent.

➤ Definicions

Es considera situació de necessitat, qualsevol contingència que apareix en el transcurs de la vida d'una persona i que li impedeix de fer front a les despeses essencials (manutenció, llar, transports bàsics...) imprescindibles per a viure dignament i mantenir-se un mateix i/o mantenir a les persones que integren la unitat familiar o la unitat de convivència .

Per valorar la situació de necessitat, es té en compte el patrimoni, els ingressos econòmics i les condicions socials del beneficiari. La situació familiar o convivencial només es té en compte en el supòsit que li comporti una càrrega econòmica.

La tipologia de prestacions socials de caràcter econòmic tenen que veure amb el tipus de dret, aquestes prestacions son:

- De dret Subjectiu, si la persona reuneix el requisits fixats per la llei i l'ens gestor ha de fer l'aportació que correspongui. El ciutadà pot exercir el dret davant els tribunals, i realitzar accions administratives i jurisdiccionals en defensa del dret.
- De dret de concurrència, la concessió és limitada per les disponibilitats pressupostaries i es sotmet a concurrència pública i a prioritització de la situació de major necessitat
- D'urgència social, per atendre situacions de necessitats puntuals, urgents, bàsiques, de subsistència.

➤ Indicador de Renda de Suficiència (IRS)

L'IRS el fixa periòdicament la Llei de pressupostos de la Generalitat. Amb caràcter general es considera que hi ha manca de recursos econòmics quan els ingressos personals són inferiors a l'indicador de renda de suficiència. Aquesta quantia s'incrementa d'un 30% per cada membre de la unitat familiar o de la unitat de convivència que no té patrimoni ni ingressos.

➤ Prestacions econòmiques

Veure quadre 12

Quadre 12. Prestacions socials de caràcter econòmic

PRESTACIONS SOCIALS DE CARÀCTER ECONÒMIC	
Prestacions	Destinatari
DE DRET SUBJECTIU	- Per a joves extutelats
	- Per al manteniment de les despeses de la llar dels cònjuges o familiars supervivents
	- Complementaria per a pensionistes de la modalitat no contributiva per invalidesa o jubilació
	- Per acolliment de menors d'edat tutelats per la Generalitat
	- Per atendre necessitats bàsiques
	⇒ Indicador de renda de suficiència (IRS): 569,12 €/mes o 7.967,73 €/any (2010)
CONCURRENCIA	- Limitada a disponibilitats pressupostàries - Priorització situacions de major necessitat
URGÈNCIA SOCIAL	- Situacions necessitat puntuals, urgents i bàsiques de subsistència

Font: LPSE

3.1.2. Reflexions i preguntes

Reflexionem sobre la oportunitat o no de que aquestes prestacions tenen que se donades des dels serveis socials.

Parlem de la dificultat de treballar entre l'ajuda i el control.

No hauria de ser tràmits fets des del departament de treball o de la Seguretat Social ?. Parlem d'una batalla perduda per part del sistema SS?

3.2. Normativa renda mínima inserció

3.2.1. Principals aspectes tractats

Es reflexiona amb caràcter general de la normativa reguladora de la renda mínima d'inserció de la Llei 10/1997, de 3 de juliol i de les modificacions introduïdes, degut a l'actual crisi, pel Decret Llei 1/2010, de 12 de gener, que rebaixa alguns dels requisits.

3.2.2. Reflexions i preguntes

- El sistema de serveis socials està treballant amb aquelles persones expulsades del mercat de treball i té com a obligació treballar per la seva inserció laboral, però a la vegada tramitar un "pseudosubsi" com és el cas de la PIRMI que es condiona al compliment d'un pla de treball. I en molts casos queda supeditat a la subjectivitat del professional, distorsionant el treball social i els objectius dels serveis socials.
- **Els Plans Locals d'Inclusió Laboral entren i distorsionen els objectius de serveis socials. És lògic? A què respon aquest intrusisme? No seria més lògic que la inserció laboral fos realitzada des dels departaments d'ocupació i que la RMI esdevingués un subsidi tramitat des de les Oficines de Treball?**
- Darrerament i amb motiu de la crisi, des del Servei de primera acollida es tramiten RMI no socials. El control del pla de treball recau en el Departament PIRMI(desconeixem el seguiment que es fa). Per altra banda els expedients que arriben amb major complexitat social al sector, quan es planteja RMI, passen per l'acceptació d'un pla de treball amb un seguiment que hauria de ser exhaustiu des de l'equip territorial. Entenem que s'està produint un greuge comparatiu. **El fet que no s'estigui enviant a les persones amb PIRMI no socials a fer mesures, fa que potser provoquem l'efecte invers i acabem creant una dependència sobre aquest subsidi d'aquelles persones que inicialment tenien menys problemàtiques socials?**
- Els esquemes de RMI formen part de la "última xarxa de seguretat" (*safety net*) en tant que un conjunt de drets econòmics, polítics i socials que preveuen un mínim de recursos i mitjans per a la subsistència i inserció, als ciutadans que no poden generar por sí mateixos (Moreno, 2002:29). A Espanya les RMI tenen un paper residual i subsidiari respecte de altres esquemes de protecció de la Seguretat Social. A més a més recoïen les conseqüències dels retalls, els canvis i insuficiències

dels altres sistemes de benestar, no solsament respecte als ingressos, si no també a allò que es refereix a la vivenda , educació i salut. (Pepe Adelantado)

- Aquest model profunditza sobre els drets dels ciutadans i es caracteritza per la consolidació de la diferencia entre pobres merescuts de assistència sense contrapartides, o amb contraprestacions laborals. I es produeix un canvi de les polítiques “contributives-pasives” cap a les polítiques “assistencials -actives”.
- Existeix el debat del model RMI , **realment què representa ?**, **és una prestació dintre dels SSB que té com objectiu la integració en els plans de treball en els SS, com un intent de compromís del ciutadà i usuari a comprometre's activament en el seu procés de millora, autonomia i inserció social? O s'ha convertit en una prestació subsidiària de subsistència i el que representa es un control camuflat?**

4. LEY ORGÁNICA 15/1999, DE 13 DE DICIEMBRE, DE PROTECCIÓN DE DATOS DE CARÁCTER PERSONAL I LLEI 5/2002, DE 19 D'ABRIL, DE L'AGÈNCIA CATALANA DE PROTECCIÓ DE DADES

4.1. Principals aspectes tractats

Per preparar aquesta temàtica es va realitzar una sessió de treball a l'Agència Catalana de Protecció de Dades, on es va exposar les línies generals de la normativa actual. Es va constatar que els preceptes de les normes sobre protecció de dades tenen un caràcter genèric que caldria adequar as les problemàtiques i dubtes que sorgeixen des dels serveis socials.

4.2. Reflexions i preguntes

- La Normativa de Protecció de Dades és general i marca unes normes generals i és transversal a totes les matèries. S'ha de conèixer la particularitat de cada àmbit concret i analitzar la normativa de cada àmbit i les característiques de la nostra feina per adequar-la. Segons l'Agència de Protecció de Dades s'hauria d'establir una Comissió que treballés els aspectes de serveis socials respecte a la comunicació i tractament de dades, la confidencialitat, la protecció, el consentiment, etc. **S'ha fet aquest Comissió? Ha on s'ha arribat en aquests aspectes?**
- **On es situen el principi de confidencialitat, mesures de seguretat, el deure al secret, el dret a la informació i el consentiment exprés? Qui els garanteix dintre del sistema de serveis socials? El sistema de Serveis Socials en quan a la llei de Protecció de Dades està en una il·legalitat permanent?**
- Segon la LDPD, la informació que donem o rebem per telèfon és una cessió de dades, qualsevol forma de rebel·lar dades d'una persona a una altre diferent a la persona sobre la que informem ho és. **Què hauríem de saber sobre la cessió de dades?**
- **Què diu la normativa sobre la creació de fitxers i expedients?**
- El sistema d'arxiu, armaris,... no permet mantenir la confidencialitat dels expedients. No existeix tampoc clarament identificat un responsable de l'arxiu. Cal tenir en compta que als espais de treball hi passen altres professionals com ara els de neteja, manteniment, personal de centres cívics, etc, **Qui i com es garanteix la normativa ?**

- **Quines dades haurien de contenir els expedients i quines no? Quines son les dades susceptibles de protecció de dades per part de SSB? El ciutadà és propietari del seu expedient en exclusiva?**
- Per part del ciutadà hi ha el dret de no dir dades especialment sensibles com religió, creences, vida sexual,...Quines són aquestes dades exactament i com avancem si l'usuari es nega donar-les.
- Davant del dret per part de l'usuari de tenir accés al seu expedient, caldria articular de quina manera es separa la informació accessible de la no accessible, sense la necessitat de crear un nou expedient paral·lel. I davant d'aquesta situació, caldria tenir indicacions clares de com actuar des de Serveis Socials.
- La llei estableix que hi hauria d'haver-hi tot un sistema de seguretat de les dades i dels fitxers i de tractaments automatitzats, **on està recollit aquest sistema a serveis socials, qui hauria de ser responsable?**
- Davant de reunions de coordinació, fora de l'espai de treball, o altres necessitats, **es poden desplaçar els expedients fora de l'espai de treball de SSB? Com ens obliga la llei a tractar aquest tema? Es poden treure els expedients del despatx?.**
- **Quines dades hem de facilitar com a professionals en cas que haguem de fer un informe, prestar declaració,....? Tenim algun número d'identificació com a tècnics de l'Ajuntament?**
- **Quan treballem amb adolescents, com hem de conjugar el dret a la confidencialitat del menor i el dret dels pares a estar informats?**
- En la gestió de les dades dels menors i consentiment dels pares. **Què passa quan els pares estan separats?** Els majors de 14 anys poden consentir el tractament de les seves dades, **en quins termes?**
- **Com a Serveis Socials, en quins casos podríem estar exemptes del consentiment quan treballem amb persones que no volen la nostra intervenció?**
- El no coneixement de la llei no t'eximeix del seu compliment. L'administració hauria de ser responsable de garantir les mesures necessàries pel compliment de les lleis, per la gestió dels serveis i l'acompliment de les obligacions (*Article 39 de la Llei de Serveis Socials.*)
- No existeix un criteri homogeni en la petició de consentiment per escrit i han SSB i territoris que ho fan i altres que no, **de que depèn?**

- El document que en algun cas es fa signar en relació a la protecció de dades, ens cobriria de cara a l'usuari per demanar informació seva a altres serveis? Per la resta de serveis, aquest document és vàlid i accedirien a facilitar-nos informació si l'adjuntem?
- **Quan hem d'emetre informes i quin ha de ser el seu contingut? A qui li podem demanar informes i sobre què? Quina autoritat tenim a Serveis Socials per donar informes i dades?**
- Els SSB estan sempre obligats a fer informes a moltes institucions, però quan des de SSB es demana informes a altres institucions emparant-se en la Llei de SS (que dona autoritat per fer-ho), les institucions diuen que no, emparant-se en la LDPD. **Hi ha una Llei que prevalgui sobre l'altre? Hi ha algun mecanisme per que SSB realment tingui autoritat en aquest respecte ?**
- Respecte a la petició d'informes en relació a un menor/persona/família a altres serveis: hem de tenir autorització de la persona per fer-ho, ja que si no al servei al que el demanem no ens ho facilita, **però aquesta ha de ser per escrit? Què passa si la persona no signa l'autorització: en cas dels menors prevaldria la llei de protecció del menor? I en cas de ser un adult ?**
- **Quan un centre de salut o una escola no vol fer informes o els que fa no reflecteixen dades significatives sobre presumptes situacions de negligència, què podem fer? Estan obligats a donar-nos els informes, per exemple, per enviar-los a l'EAIA? Sovint altres serveis com les escoles o centres de salut pensen que ja han complert amb la seva responsabilitat comunicant una informació de paraula, en el marc d'una reunió.**
- Si la confidencialitat és la no divulgació d'aspectes o problemes que afecten a l'esfera de la intimitat personal, **com cal tractar la informació requerida en una coordinació. (Hauria d'haver-hi un reglament de règim intern que regulés com conduir-se amb això?)**
- **quan són altres serveis els qui ens demanen informació sobre un menor/persona/família, podem "negar-nos" a fer-ho telèfon, sigui qui sigui el demandant (mossos,...)? Podem sol·licitar que ens facin petició per escrit? La resposta a aquesta petició, pot ser telefònica?**
- **quan al servei ens arriba, per exemple, una mare fent demandes pel seu fill, hem de demanar alguna autorització conforme el pare del menor està assabentat que s'estan treballant aspectes a serveis socials respecte al seu fill? El tractament que hem de donar seria el mateix si els pares estan junts o separats? En ocasions hi ha dones que ens diuen que s'han separat, però no han regulat els aspectes**

relacionats amb els nens, bé perquè "despreocupació", bé perquè al país d'origen no es fa, bé perquè no saben a on està l'exparella,.... Quin tipus de documentació "acreditativa" hem de sol·licitar, tant per verificar la separació com pel tema del treball amb els nens?

- podem parlar amb un menor sense autorització expressa dels tutors, quan es cregui convenient pel pla de treball? És el mateix parlar a serveis socials o altre espai, o a l'escola (durant l'horari escolar, ja hi ha algun tipus d'autorització a l'escola que ens pugui avalar?)
- Coneixement per part del professional dels diferents tipus de dades d'un expedient i el seu tractament (dades sensibles,...): **a qui se li podrien facilitar i en quines circumstàncies?**. En moltes ocasions en les demanen els EAPs, el Consell Comarcal, una entitat per demanar traductor, etc.
- No hi ha informació de quines dades es poden facilitar via mail o telefònicament. **Quina informació es pot donar i quina no?**. Sovint ens demanen informació els tècnics de DGAIA (ex. Telf del menor) o de jutjats o altres ajuntaments via telefònica. Hem de respondre i per la mateixa via?
- Quan el jutjat o DGAIA ens demana que en un termini determinat informem de la situació d'un menor i el seu entorn familiar o la seva família. **Sobre quins dels membres hem d'informar? Si no coneixem el cas, hem d'iniciar seguiment només amb l'objectiu d'informar-los a ells?**
- No està establert cap tipus de codificació per mantenir la confidencialitat del professional durant les compareixences a judici, i en relació a la signatura d'informes. **Quan ens cita un jutge, podem demanar comparèixer a porta tancada? Podem evitar trobar-nos a l'usuari en aquest moment**
- La temporalitat del personal administratiu i la manca d'especialització i coneixement envers l'àmbit de serveis socials i la confidencialitat, pot vulnerar la protecció de la informació.
- Informàticament, els nivells d'accés envers les funcions de cada professional que intervé no estan prou definits. També cal revisar les dades penjades a la xarxa, i revisar qui té accés.
- L'aplicació dels terminis reglamentaris envers la destrucció de dades un cop tancat l'expedient.: **qui ha de realitzar aquesta destrucció tant dels arxius físics com dels informàtics?**

- **Hem de donar els nostres noms i cognoms als usuaris, per exemple, quan tramitem una PIRMI telemàticament, envio de citacions, etc?** Caldria trobar un sistema de codificació que podria ser el núm. de professional o bé el núm. de col·legiat.
- **Hem de signar els informes que s'envien a DGAIA, Fiscalia, EAIA, quan aquests sovint van a parar a mans directes dels usuaris o dels seus advocats?**
- Dilemes davant de l'obligació ètica de compartir amb l'usuari el contingut d'un informe, quan aquest informe és desfavorable a la demanda que planteja la persona o no respon a les seves expectatives.
- **Hem de mantenir la confidencialitat amb el subjecte? Hem de comunicar la comissió d'algun delicte?**

5. LLEI DELS DRETS I LES OPORTUNITATS DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA (PROJECTE EN TRÀMIT PARLAMENTARI)

5.1. Principals aspectes tractats

Tot i tractar-se d'un projecte, es troba ja en fase avançada i caldria preparar-se ja que són múltiples les conseqüències per als serveis socials i, per tant, exigirà nous mitjans i recursos per tal de poder-la executar.

En el Capítol III. Benestar material i personal es regula el dret a un nivell bàsic de benestar, l'atenció infants i adolescents que troben limitacions o barreres per al desenvolupament o la participació i suport a la integració social de les persones infants i adolescents immigrants.

El Títol III està dedicat a la prevenció general, a la prevenció del risc social i de la desprotecció. Competències de les intervencions socials preventives, el Títol IV següent tracta de la protecció pública davant dels maltractaments a persones infants i adolescents i el Títol V tracta de la protecció a la infància i l'adolescència en situació de risc o desamparament. En totes aquestes qüestions hi ha la implicació dels serveis socials.

Tanmateix l'article 101 està directament dirigit a regular la intervenció dels serveis socials. Els tres primers apartats tracten de les actuacions dels SSB i els assignen funcions de valoració de les situacions de risc i de promoció de mesures d'atenció social i educativa per tal de disminuir o eliminar la situació de risc mitjançant la col·laboració dels pares, tutors o guardadors, i només quan es tracti d'un risc greu i la seva intervenció no aconsegueixi disminuir o controlar-la pot elevar informe i la valoració als Serveis Socials Especialitzats en infància i adolescència. (Veure quadre 13).

Quadre 13. Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència (projecte) . Intervenció dels SSB

Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència (projecte) INTERVENCIÓ DELS SERVEIS SOCIALS (art. 101)	
Serveis socials bàsics	Han de valorar l'existència d'una situació de risc i promoure, si escau, les mesures d'atenció social i educativa que permetin disminuir o eliminar la situació de risc mitjançant la col·laboració dels pares, tutors o guardadors.
	Han de valorar l'existència d'una situació de risc i promoure, si escau, les mesures d'atenció social i educativa que permetin disminuir o eliminar la situació de risc mitjançant la col·laboració dels pares, tutors o guardadors.
	Si el risc és greu i amb la intervenció dels Serveis Socials Bàsics no s'aconsegueix disminuir o controlar la situació de risc, han d'elevat l'informe amb la valoració de la situació de risc que persisteix en la persona infant o adolescent, el resultat de la seva intervenció i la proposta de mesures que estimin oportunes, als Serveis Socials Especialitzats en infància i adolescència.
Serveis socials especialitzats d'atenció a la infància i l'adolescència	En vista de l'informe i de les mesures d'atenció proposades, han de completar l'estudi i han d'elaborar un compromís socioeducatiu adreçat als progenitors o als titulars de la tutela i orientat a la superació del risc que envolta la persona infant o adolescent, en el qual s'ha de contenir la descripció i l'acreditació de la situació de risc, la seva avaluació i la concreció de les mesures que s'aplicaran des dels Serveis Socials Bàsics o des d'altres serveis especialitzats per a la superació de la situació perjudicial.
Compromís socioeducatiu	Abans de signar el compromís socioeducatiu amb els progenitors o, si escau, amb els titulars de la tutela o de la guarda, caldrà haver escoltat a la persona adolescent, en tot cas, i la persona infant si té prou coneixement
	Si no s'obté la col·laboració dels progenitors, dels titulars de la tutela o de la guarda, o es neguen a participar en l'execució de les mesures acordades i això comporta un perill per al desenvolupament o benestar personal de l'infant o adolescent; o si en el transcurs de la intervenció es dona qualsevol altra situació de desemparament, els serveis especialitzats d'atenció a la infància i l'adolescència elaboraran i elevaran l'informe proposta al departament competent de l'Administració de la Generalitat de Catalunya per a la incoació del procediment de desemparament corresponent.

Font: Projecte de Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència

5.2. Reflexions i preguntes

- El projecte de llei ordena un seguit de competències distribuint-les entre diferents administracions (Generalitat i Administració Local) sense acabar d'aclarir com es desenvoluparan. Caldria garantir la definició i clarificació, a més de les competències de cadascuna de les administracions implicades i els recursos que s'hi destinaran amb mesures com ara la definició d'un catàleg de serveis amb la consegüent territorialització.
- La nova Llei d'Infància, en tràmit de debat parlamentari, estableix que els Serveis Socials Bàsics han de valorar l'existència d'una situació de risc i promoure les mesures d'atenció social i educativa que permetin disminuir i eliminar la situació de risc. També diu que si aquesta intervenció no aconsegueix disminuir o controlar la situació de risc, han d'elevat un informe amb la valoració de la situació de risc i la proposta de mesures oportunes als serveis socials especialitzats. **Que vol dir proposar mesures? De quina mena de mesures estan parlant? Els Serveis Socials Bàsics que es troben a la primera línia d'intervenció i propers als ciutadans, poden realitzar propostes de mesures sense comprometre la seva relació amb la família per una posterior continuïtat de la intervenció? Actualment els SSB amb la seva polivalència i amb l'augment de funcions i demandes poden assumir aquesta funció. Com es prepararà als professionals per fer-ho? Com s'organitzaran els territoris?**
- **Quins seran els criteris, indicadors que permetin decidir en quin moment aquella situació de risc és susceptible de ser traspasada als serveis socials especialitzats, per tal que aquests acceptin el traspàs? Quan es passa de la situació de risc social (SSB) a alt risc social (EAIA) ? sota quins criteris i/o indicadors ?**
- La Llei també parla de que els Serveis Socials Bàsics hauran de realitzar el seguiment de les mesures de "contenció al nucli". Això, fins ara, ho feia l'EAIA. **Que pot significar això en els equips de SSB? Estan preparats els SSB per aquesta feina?**
- **Es pot pensar en uns SSB que encara que siguin polivalents es puguin fer subequips més especialitzats que es facin càrrec d'aquest casos d'infància?**
- **Estan informats els SSB d'aquesta nova Llei i de la seva repercussió real en el treball social?**
- **Està previst la formació especialitzada en infància en risc?**

6. CONSIDERACIONS FINALS

Per finalitzar es recullen i enumeren les principals qüestions i propostes sorgides en el grup de treball a l'entorn dels aspectes legals.

- **Els serveis socials**
 - Legislació: tenir en compte la LSS, LAPAD i altres lleis que incideixen
 - Àmbit dels serveis socials: qüestionament de si les prestacions econòmiques de subsistència en formen part i la PIRMI.
 - Estructuració: nivell primari (debat sobre el contingut, funcions, mitjans, professionals que l'integren) i especialitzat
 - Cartera de serveis: burocràtica i molt compartimentada i rígida.
 - Titulars: inclusió de totes les persones; unificar els criteris.

- **Els principis d'igualtat i d'universalitat en els serveis socials**
 - El grau de respecte al dret d'igualtat personal i territorial
 - Sobre la possibilitat d'accés universal i real als serveis

- **Els drets i deures en l'àmbit dels serveis socials**
 - La interrelació de drets i deures d'usuaris i destinataris, professionals, proveïdors de serveis i administracions públiques
 - Els drets i deures dels professionals en l'àmbit dels serveis socials:
 - Disposició de mitjans necessaris per part de les administracions
 - En relació a les funcions dels professionals: abast de la seva responsabilitat
 - En l'elaboració del PIA
 - El seguiment de casos
 - Participació en la planificació i avaluació
 - L'incompliment dels deures
 - Des usuaris i destinataris (problemàtica règim sancionador)
 - Dels professionals
 - Els professionals de referència

- **Les responsabilitats públiques:**
 - Distribució competencial ambigua
 - En relació als professionals
 - Disposar els mitjans necessaris
 - Protecció i defensa dels professionals (davant d'amenaques, agressions, persones conflictives, etc.)
 - En relació als drets dels usuaris de serveis i la garantia de la qualitat dels serveis
 - Establiment de criteris i ràtios de qualitat, i disposar els mitjans necessaris
 - Inspecció i règim sancionador
 - En fer possible la transversalitat de les actuacions

- **La garantia jurídica dels drets i deures en l'àmbit dels serveis socials**
 - Actuacions davant d'eventuals incompliments per part de les administracions responsables

- **El finançament com a garantia del dret a uns serveis socials universals i de qualitat**
 - Es considera insuficient per garantir els drets i el ple desplegament de la llei

- **La intervenció professional: aspectes deontològics, ètics i legals**
 - Detecció maltractaments, desatenció, explotació
 - Detecció i comunicació de delictes
 - La problemàtica de les intervencions en persones incapacitades i menors
 - Les intervencions professionals i les relacions amb els polítics

- **La normativa de protecció de dades i els professionals**
 - Contingut dels expedients
 - Intercanvi d'informació entre els serveis públics
 - Formalitats a tenir en compte
 - Sol·licitud d'informació pels jutges
 - Mitjans d'intercanvi d'informació (telefònica, Internet, etc.)
 - Seguretat dels expedients i arxius
 - Les dades dels menors i el consentiment dels pares
 - Accés dels usuaris i representants als expedients
 - Identificació dels professionals en els informes
 - Espais de treball adequats

- **El model de serveis socials**
 - Burocratitzat (exenedor de serveis)
 - No es pot oblidar de la intervenció psicoeducatiu social
 - Caldria potenciar l'objectiu del treball social, el de proactivar i acompanyar els processos de canvi
 - Es necessari el treball interdisciplinar, del treball en xarxa, del treball grupal-comunitari
 - És difícil treballar des de la transversalitat i la prevenció
 - Excessivament influït pel model sanitari
 - El sistema i la xarxa: no es regulen formes operatives de coordinació, coherència dels diferents plans locals, etc.

- **Els polítics i els professionals en els serveis socials**
 - Problemàtica de la protecció de les dades
 - La instrumentalització dels serveis socials

Propostes generals

En els debats sorgiren també propostes, de les que tot seguit s'assenyalen algunes de caràcter més general.

- **Debatre sobre el contingut, funcions, competències i estructuració del nivell primari per tal que pugui respondre a les funcions encomanades.**
- **Necessitat d'ajustar la normativa general de protecció de dades a les peculiaritats dels serveis socials. Elaboració d'un document amb la participació dels col·legis professionals.**
- **Atesa la dinàmica de la normativa i els continus canvis socials cal establir, amb la participació dels col·legis professionals, un pla anual de formació continuada dels professionals sobre**
 - **Aspectes legals relacionats amb les funcions encomanades (serveis socials, drets i llibertats de les persones, família i infància, violència gènere, drets i responsabilitats dels professionals, etc.)**
 - **Qüestions pràctiques relacionades amb aspectes deontològics i ètics de la intervenció**
 - **Qüestions pràctiques sobre protecció de dades**
- **Redacció d'un document on quedin reflectides totes les aportacions de les Jornades, i en concret les que estiguin relacionades amb les lleis i traslladar-les al tots els grups parlamentaris, als departaments corresponents del Govern de la Generalitat i de l'Administració local i al poder judicial.**
- **Impulsar els col·legis professionals la creació d'una Comissió plural, tècnica i independent integrada per professional i tècnics de les diferents disciplines (psicologia, treball social, educació, dret, economia, etc.) de reconegut prestigi que faci el seguiment dels acords i de l'evolució de la normativa, la formació continuada dels professionals i reculli i potenciï les bones pràctiques en la intervenció en l'àmbit dels serveis socials.**

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

ADELANTADO, Pep (2007) "La política de serveis socials", a Montagut, T. (coord.) *Societat Catalana 2007*. Barcelona: Associació Catalana de Sociologia-Institut d'Estudis catalans., pp. 279-295.

ADELANTADO, P. i Pérez-Giménez, Roser "La importancia de las ideas en el Cambio de Paradigma: aplicación a las políticas de Servicios Sociales y Asistencia Social en España (1982-2008). Ponència presentada al " I Congreso anual de la Red Española de Política Social", Universitat d' Oviedo, 5-7 de novembre de 2009

ALEMÁN, C. y FERNANDEZ GARCÍA, T. (2004) *Introducción a los servicios sociales*. Madrid: UNED.

CASADO, D. y FANTOVA, F. (2007) *Perfeccionamiento de los servicios sociales en España*. Madrid, Fundación Foessa.

DEPARTAMENT D'ACCIÓ SOCIAL I CIUTADANIA (2008). *La nova Llei de serveis socials, l'eix per al quart pilar de l'estat del benestar*. Quaderns d'Acció Social i Ciutadania, núm. 1, gener de 2008

GUILLÉN, E. i VILÀ, A. (2007) "Los cambios legislativos recientes en materia de servicios sociales" en CASADO, D. i FANTOVA, F. *Perfeccionamiento de los servicios sociales en España*. Madrid: Fundación Foessa.

JARAIZ, G. (coord.) (2009) *Actuar ante la exclusión. Análisis, políticas y herramientas para la inclusión social*. Madrid: Fundación Foessa.

MONTSERRAT, J. (2008) *El gasto y la financiación de la atención la dependencia: análisis de la Ley de promoción de la autonomía personal y atención a las personas en situación de dependencia*. Madrid: Obra social Caja Madrid.

MONTSERRAT, J. (2009) *El patrimonio en el copago de las prestaciones de la ley de dependencia*. Economistas, núm. 122, pp. 55-62.

MORENO, L. (Ed.) (2009) *Reformas de las políticas del bienestar en España*. Madrid: Siglo XXI de España Editores.

NAVARRO, S. (dir.) (2009) *Model de serveis socials bàsics Una aposta per repensar i millorar l'Acció Social territorial des de l'Administració local*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Acció Social i Ciutadania. Direcció de Serveis d'Acció Social

NAVARRO, Vicenç (2002). *Bienestar insuficiente, democracia incompleta*, Barcelona, Editorial Anagrama, S.A.

PELEGRI, X. (2004) *Cultura i política en els serveis socials*. Barcelona: Editorial Hacer

RODRÍGUEZ CABRERO, G. (2004). *El Estado del bienestar en España: debates, desarrollo y retos*. Madrid, Editorial Fundamentos.

ROLDAN, E. y GARCÍA GIRALDEZ, T. (2006) *Políticas de Servicios sociales*. Madrid, Editorial Síntesis.

RUBIOL, G. i VILÀ, A. (2003) *Marc històric dels serveis socials locals a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona.

VILÀ, A. (2007) *La Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en situació de dependència i el nou Estatut d'Autonomia de Catalunya*. Barcelona, RTS, núm. 182, desembre de 2007, pp. 24-41.

VILÀ, A. (2009, a) *Derechos y deberes de los profesionales en la nueva legislación de servicios sociales, en Servicios Sociales y Política Social*. Madrid: Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social, núm. 86, 2º Trimestre 2009.

VILÀ, A. (2009, b) "La pobreza y la exclusión social en la nueva legislación de servicios sociales", en JARAIZ, G. (coord.) (2009) *Actuar ante la exclusión. Análisis, políticas y herramientas para la inclusión social*. Madrid: Fundación Foessa, pp. 133-171.

Annex 1

NORMATIVA BÀSICA UTILITZADA

- **Reforma dels Estatuts d'Autonomia (a partir de 2006)**

Comunitat Valenciana: Llei Orgànica 1/2006, de 10 de abril

Catalunya: Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol

Illes Balears: Llei Orgànica 1/2007, de 28 de febrer

Andalusia: Llei Orgànica 2/2007, de 19 de març

Aragó: Llei Orgànica 5/2007, de 20 de abril

Castella i Lleó: Llei Orgànica 14/2007, de 30 de novembre

- **Lleis autonòmiques de serveis socials (2006-2009)**

Ley Foral 15/2006, de 14 de diciembre de Servicios sociales de Navarra

Ley de Cantabria 2/2007, de 27 de marzo, de derechos y Servicios Sociales

Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials de Catalunya

Lei 13/2008, de 3 de decembro, de servizos sociais de Galicia

12/2008 Legea, aduaren Sekoa, Gizarte Zerbitzuei buruzkoa

Llei 4/2009, d'11 de juny de serveis socials de les Illes Balears

Ley 5/2009, de 30 de junio, de Servicios Sociales de Aragón

Ley 7/2009, de 22 de diciembre, de Servicios Sociales de La Rioja

- **Altres lleis relacionades**

- Infància

Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor, de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil

Ley Orgánica 5/2000, de 12 de enero, reguladora de la responsabilidad penal de los menores

Projecte de Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència

- Gènere

Ley 27/2003, de 31 de julio, reguladora de la Orden de protección de las víctimas de la violencia doméstica

Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género

Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres

- Estrangers

Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social.

- Altres

Llei 10/1997, de 3 de juliol, de la renda mínima d'inserció i Decret Llei 1/2010, de 12 de gener, de modificació de la Llei 10/1997, de 3 de juliol, de la renda mínima d'inserció

Ley Orgánica 15/1999, de 13 de diciembre, de Protección de Datos de Carácter Personal

Llei 5/2002, de 19 d'abril, de l'Agència Catalana de Protecció de Dades

Llei 13/2006, de 27 de juliol, de prestacions socials de caràcter econòmic.

Treball realitzat pels components dels grup: Rebeca Abad, Maite Boldu, Laura Córdoba, Antonio Fuertes, Rosa González, Pepi Moreno, Dolors Segade i Toni Vilà.

En la redacció d'aquest document han participat Lucia Guerrero, Rosa González i Dolors Rubio i Toni Vilà,